

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
metsätalouden koulutusohjelma

Jasminiitta Hirvonen

METSO-OHJELMAN VÄLITYSSOPIMUKSEN TOIMIVUUS

Opinnäytetyö
Lokakuu 2016

OPINNÄYTETYÖ
Lokakuu 2016
metsätalouden koulutusohjelma

Karjalankatu 3
80200 JOENSUU
013 260 600

Tekijä
Jasminiitta Hirvonen

Nimeke
METSO-ohjelman välityssopimuksen toimivuus

Tiivistelmä

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman, METSO 2008–2025, tavoitteena on turvata metsäluonnon monimuotoisuus mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti ja kustannustehokkaasti. METSO:n avulla pyritään tärkeimpien elinympäristöjen ja rakennepiirteiden säilyttämiseen. Lähtökohtana on metsänomistajien kiinnostus vapaaehtoiseen suojeluun. Yhtenä toteutuskeinona on yhteistyö- eli välityssopimus, jonka ovat allekirjoittaneet lähes kaikki alueelliset metsäorganisaatiot. Sopimuksen tarkoituksena on ohjelman markkinointi metsänomistajille sekä kohteiden välitystyö ELY-keskukselle.

Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia METSO-ohjelman välityssopimuksen toimivuutta eri metsäorganisaatioiden välillä. Työn tarkoituksena oli tuoda esille yhteistyön kehitysmahdollisuuksia. Työssä käytettiin kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Aineisto kerättiin teemahaastatteluina, jotka toteutettiin yksilöhaastatteluina. Menetelmänä käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä.

Tulosten perusteella voidaan todeta, että yhteistyötä pidettiin toimivana viranomaistahojen ja organisaatioiden välillä. Kohteiden välitysprosessi on helppo toteuttaa mutta jätetään usein kuitenkin ELY-keskuksen tehtäväksi. Tämän tutkimuksen mukaan metsäasiantuntijan asenne luonnonsuojelua kohtaan vaikuttaa metsänomistajan suojelupäätökseen. Jatkotutkimuksena olisi hyödyllistä selvittää metsäasiantuntijoiden luonnonsuojeluasenteita sekä mahdollisuuksia vaikuttaa niihin.

Kieli
suomi

Sivuja
Liitteet 1
Liitesivumäärä 1

Asiasanat
METSO-ohjelma, välityssopimukset, luonnon monimuotoisuus, alueellinen yhteistyö

THESIS
October 2016
Degree Programme in Forestry
Karjalankatu 3
FI 80200 JOENSUU
FINLAND
013 260 600

Author
Jasminiitta Hirvonen

Title
Functionality of Cooperation Agreement of The Forest Biodiversity Programme for Southern Finland (METSO) 2008–2025

Abstract

The aim for The Forest Biodiversity Programme for Southern Finland, METSO 2008–2025, is to protect the diversity of forest ecosystems as practically and cost-effectively as possible. With the help of METSO it is able to protect the most important habitats and structural features. The starting point is the forest owners' interest in voluntary conservation. One of the means of implementation is cooperation agreement, signed by almost all the regional forestry organizations. The purposes are to market the program for forest owners and to bring forest information for ELY Centre.

This thesis priority was to research the functionality of cooperation agreement of METSO program between different forest organizations. The purpose was to bring out the potential for development of cooperation. Qualitative analysis method was used in the thesis. The method used in collection of data was individual theme interviews. The methods based content analysis was used.

With these results can be concluded that the cooperation is considered practical between authorities and organizations. The process in giving forest information by METSO sites is easy to implement but is often excluded to be done by the ELY Centre. According to this thesis, forestry specialist attitude to nature conservation effects the protection of the forest owner's decision. Further research would be useful to find out the attitudes of forest experts from nature conservation, as well as opportunities to influence them.

Language
Finnish

Pages
Appendices 1
Pages of Appendices 1

Keywords
The Forest Biodiversity Programme for Southern Finland (METSO) 2008–2025, cooperation agreements, nature conservation, regional cooperation

Sisältö

1	Johdanto	5
2	METSO-ohjelma	6
2.1	METSO-ohjelman tavoitteet	7
2.2	METSO:n toteuttaminen	9
2.3	METSO-ohjelman valintaperusteet	10
2.4	Kohteiden rajausta	14
2.5	Kohteet Pohjois-Karjalassa	15
2.6	Tutkimustyö	16
3	METSO-ohjelman yhteistyöverkosto	17
3.1	Alueelliset yhteistyöryhmät ja METSO:n tiedotus	17
3.2	Yhteistyösopimus eli välityssopimus	19
4	Välityssopimuksen toimivuuden tutkiminen	20
4.1	Tutkimuskysymykset	21
4.2	Tutkimusmenetelmät	22
5	Tulokset	24
6	Yhteenveto ja pohdinta	29
	Lähteet	32

Liite Haastattelun teemat

1 Johdanto

Suomi on toiminut jo pitkään aktiivisesti metsien kestävästä käytöstä sekä biologisen monimuotoisuuden turvaamisesta. Toiminnassaan se onkin Euroopan kärkimaita. Suomi on sitoutunut kansainvälisesti useisiin sopimuksiin, joiden tarkoituksena on ekosysteemin nykytilan säilyttäminen sekä jo aiheutettujen vahinkojen korjaaminen. Erilaisten laatujärjestelmien, sertifiointien, koulutusten ja tutkimusten kehittämisellä sekä lainsäädännön uudistamisella pyritään turvaamaan luonnon säilyminen jälkipolville.

Etelä-Suomen metsien suojelemiseksi käyttöön otettu monimuotoisuusohjelma, METSO 2008–2025, on yksi näistä lukuisista keinoista. METSO-ohjelma perustuu metsänomistajien vapaaehtoisuuteen luovuttaa metsäänsä suojelutarkoituksiin. Suojelun toteuttamisessa on käytössä useita eri keinoja. Näistä vastaavina ja neuvovina asiantuntijoina toimivat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus) sekä Suomen metsäkeskus. Useimmat metsäsektorilla toimivat tahot on koulutettu luonnon monimuotoisuutta tukeviin toimenpiteisiin sekä velvoitettu toimimaan yhteistyössä eri toimijoiden kanssa suojelun tavoitteita tukevalla tavalla. METSO-ohjelman yhtenä yhteistyömuotona on yhteistyö- eli välityssopimus, johon ovat sitoutuneet useat eri puunhankintaan erikoistuneet organisaatiot.

Tässä opinnäytetyössä on perehdytty tarkemmin METSO-ohjelmaan ja erityisesti välityssopimukseen. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää välityssopimukseen sitoutuneiden organisaatioiden sekä ELY-keskuksen ja Suomen metsäkeskuksen mielipiteitä METSO-ohjelmasta ja välityssopimuksen toimivuudesta. Opinnäytetyön tavoitteena oli saada selville, millaista alueellista yhteistyötä organisaatioiden välillä tapahtuu, erityisesti välityssopimuksen puitteissa. Tavoitteena oli myös selvittää millaiseksi yhteistyö koettiin, ja onko sitä mahdollista kehittää. Tarkasteluun otettiin välityssopimuksen vaikutukset METSO-kohteiden löytymiseen ja välityksestä saatavan valmistelukorvauksen kattavuus suhteessa välitysprosessista aiheutuviin kuuluihin. Nykyisen valtion taloudellisen tilanteen huomioiden tutkimukseen otettiin mukaan myös tulevaisuuden näkymät määrärahojen supistamisen näkökulmasta.

Opinnäytetyössä käytettiin kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Aineisto kerättiin teemahaastatteluilla, mitkä toteutettiin yksilöhaastatteluina. Aineisto hankittiin Pohjois-Karjalan alueelta. Aineisto tallennettiin, litteroitiin ja analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Aineistosta pyrittiin muodostamaan yleistyksiä, jotta tulokset olisivat yleistettävissä. Tulokset eivät kuitenkaan ole yleistettävissä, koska otos on pieni ja ne kuvaavat ilmiötä vain kohdejoukossa.

2 METSO-ohjelma

Nykyinen Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma, METSO 2008–2025, on saanut alkunsa vuoden 1992 Rio De Janeiron yleissopimuksesta. Rion sopimus eli Biologista monimuotoisuutta koskeva yleissopimus (Sops 78/1994) (Convention on Biological Diversity, CBD) sekä Haagissa, vuonna 2002, hyväksytyn luonnon monimuotoisuuden köyhtymistä vähentävä työohjelma toimivat perustana METSO-ohjelman kokeiluvaiheelle. (Ympäristöministeriö 2002, 10.)

METSO-ohjelman kokeiluvaihe eli Etelä-Suomen, Oulun läänin länsiosan ja Lapin läänin lounaisosan metsien monimuotoisuuden turvaamisohjelma, toteutettiin Suomessa vuosina 2002–2007, ympäristöministeriön sekä maa- ja metsätalousministeriön toimesta. Ohjelman tavoitteena oli kehittää keinoja metsänomistajien kiinnostumisesta monimuotoisuuden turvaamiseksi. Kokeiluvaiheessa havaittiin vapaaehtoisen kohdetarjonnan olevan riittävää asetettuihin suojelutavoitteisiin nähden. (Hänninen, Koskela & Ovaskainen 2010, 7–8.)

METSO 2008–2016 perustui valtioneuvoston periaatepäätökseen, joka tehtiin vuonna 2008. Ohjelman tavoitteena oli turvata metsien monimuotoisuus vapaaehtoisuuteen perustuvien keinoin. Uudistus katsottiin tarpeelliseksi vuonna 2014. Tällöin aiempaa ajanjaksoa jatkettiin vuodesta 2016 vuoteen 2025, koska aiemmin asetettuihin tavoitteisiin ei päästy. Vuonna 2009 laadittiin Kansallinen metsäohjelma 2015, jonka tarkoituksena on ollut myös tukea METSON tavoitteita. (Valtioneuvosto 2014, 1–2.) Periaatepäätös on

luonteeltaan valmisteleva, jolloin päätöksenteko ja asian käsittely jää asianomaiselle viranomaiselle. Periaatepäätös on hyväksyvää hallitusta sitova. (Valtioneuvosto 2015.)

2.1 METSO-ohjelman tavoitteet

Valtioneuvosto asetti METSO-ohjelman tavoitteet periaatepäätöksessään Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman jatkamisesta vuosiksi 2014–2025.

METSO-ohjelman tavoitteena on osaltaan pysäyttää metsäisten luontotyyppien ja metsälajien taantuminen ja vakiinnuttaa luonnon monimuotoisuuden suotuisa kehitys vuoteen 2025 mennessä. Tähän tavoitteeseen päästään

- parantamalla suojelualueverkostoa;
- ylläpitämällä ja kehittämällä talousmetsien luonnonhoitoa;
- parantamalla tietopohjaa toimenpiteiden arviointia ja kehittämistä varten; sekä
- metsä- ja ympäristöorganisaatioiden välisellä yhteistoiminnalla, metsänomistajien neuvonnalla, metsäammattilaisten koulutuksella ja viestinnällä.

METSO-ohjelma toteuttaa osaltaan valtioneuvoston hyväksymää Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön strategiaa ja toimintaohjelmaa ja tukee soiden ja turvemaiden kestävän ja vastuullisen käytön ja suojelun kansallista strategiaa sekä valmisteilla olevan soidensuojelun täydennysohjelman toteutusta puustoisten soiden osalta. (Valtioneuvosto 2014, 1.)

METSO-ohjelman lähtökohtana on maanomistajan vapaaehtoisuus tarjota metsäänsä liitettäväksi kyseiseen ohjelmaan. Suojeltavaksi tuleva kohde voidaan toteuttaa luonnonsuojelulain mukaisesti kohteen määräaikaisena rauhoittamisena tai yksityisenä luonnonsuojelualueena (YSA). Määräaikaisessa suojelussa alueen rauhoitus aika määritellään kohteen luontoarvojen mukaan. Sopimusaika voi olla pisimmillään 20 vuotta. Tällöin metsän käyttö estyy määräajaksi. Pysyvässä suojelussa alueelle muodostetaan YSA, jolloin metsän käyttö estyy kokonaan. Suojeltava maa-alue voidaan myös myydä valtiolle. Näissä tapauksissa maanomistajalle maksetaan korvaus puuston käyvästä arvosta. Tilanteessa, jolloin kohde myydään valtiolle, kauppahintaan lisätään maan arvo. Alueen vaihto on myös mahdollinen toimenpide, tällöin alue voidaan vaihtaa toiseen samanarvoiseen alueeseen. Luonnonhoitoa edistävänä vaihtoehtona on myös kestävän metsätalouden rahoituslain eli Kemera-lain mukainen määräaikainen ympäristötuki, joka tehdään 10 vuodeksi kerrallaan. Kohdetta voidaan kunnostaa myös luonnonhoitohankkein, jolloin rahoitus tapahtuu edellä mainitun Kemera-lain keinoin. (Hänninen, ym 2010, 7–

8.) Kohteista saatavat rahalliset korvaukset ovat verovapaita (Maa- ja metsätalousministeriö & ympäristöministeriö 2008).

Kestävän metsätalouden rahoituslaki uudistettiin 1.6.2015, jolloin rahoitusta supistettiin hallituksen säästötoimenpiteiden seurauksena. Metsäkeskus joutuu kohdentamaan ympäristötuen myöntämistä ekologisesti merkittävimpiin ja yhtenäisimpiin kokonaisuuksiin. Ensisijaisena ovat metsälain 10 §:n mukaiset elinympäristöt. Näiden yhteydessä olevia METSO-kohteita voidaan myös huomioida. Ympäristötukea ei enää myönnetä puuntuotannollisesti heikoille kohteille. (Anttila, Koskela, Kuusela & Syrjänen 2015, 15.)

Valtioneuvosto asetti periaatepäätöksessään METSO-ohjelman jatkamisesta hehtaarikohtaiset tavoitteet, mitkä tulisi saavuttaa vuoteen 2025 mennessä. Asetettujen tavoitteiden mukaan valtion maiden lisäsuojelun määrä olisi 13 000 hehtaaria. Tämän lisäksi 83 000 hehtaaria tulisi saavuttaa yksityisten luonnonsuojelualueiden perustamisesta, alueiden hankinnasta valtiolle tai määräaikaista alueiden rauhoituksista. Ympäristötuen ja luonnonhoitohankkeiden osuutta yksityismetsissä lisättäisiin 82 000 hehtaarilla. (Valtioneuvosto 2014, 5–7.)

METSO-ohjelman kautta toteutettuja yksityisiä luonnonsuojelualueiden perustamisia, aluehankintoja valtiolle ja määräaikaista rauhoitusalueita on perustettu vuosina 2008–2015 yhteensä 55 848 hehtaaria. Tästä 13 000 hehtaaria on ollut valtion maiden vuoden 2014 METSO:n lisäsuojelua. Kokonaissuojelutavoitteeksi asetetusta 96 000 hehtaarista on tähän mennessä toteutunut 58 prosenttia. Periaatepäätöksen tavoitteista ympäristötukisopimuksia on tähän mennessä tehty 34 028 hehtaarille ja luonnonhoitohankkeina on toteutettu 4 265 hehtaaria. Näitä on yhteensä 38 293 hehtaaria. Tämä on 53 prosenttia 82 000 hehtaarin kokonaistavoitteesta. (Anttila, Kuusela, Koskela & Syrjänen 2016, 6.)

METSO-ohjelman suojelutavoite on 4 000 hehtaaria vuonna 2016. Tämän rahoittamiseen on ELY-keskuksilla käytettävissä noin 18–19 miljoonaa euroa. Metsäkeskusten osalta tavoitteeksi on asetettu 3 500 hehtaaria. Rahoitusta tähän on käytettävissä yhteensä 5,7 miljoonaa euroa ympäristötukisopimuksiin sekä luonnonhoitoon. (Anttila ym 2016, 23.)

2.2 METSON toteuttaminen

Valtioneuvoston tekemässä periaatepäätöksessä Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman jatkamisesta 2014–2025 määriteltiin kohteiden valintaperusteet METSO-ohjelmaan. Valintaperusteiden tarkoituksena oli turvata metsien monimuotoisuus mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti ja kustannustehokkaasti, sekä tärkeimpien elinympäristöjen ja rakennepiirteiden säilyminen niin talousmetsissä kuin suojelualueilakin. (Valtioneuvosto 2014, 2.)

Periaatepäätöksen yhteydessä katsottiin kuitenkin tarpeelliseksi luonnontieteellisten valintaperusteiden uudistaminen. Tähän työhön perustettiin erillinen asiantuntijaryhmä, METSON valintaperusteiden uudistamisryhmä, joka toimi METSON seurantatyöryhmän alaisuudessa. Asiantuntijaryhmän yleistavoitteena toimi valtioneuvoston periaatepäätös. Valtioneuvosto oli edellyttänyt ympäristö- sekä maa- ja metsätalousministeriötä ohjaamaan ELY-keskuksen ja Suomen metsäkeskuksen päätöksentekoa kohdevalintojen osalta. Tarkoituksena uudistuksessa oli vapaaehtoisuuteen perustuvan suojelun kohdentuminen mahdollisimman kattavasti valintaperusteet ja kustannustehokkuus huomioiden. Aiemman saadun kokemuksen myötä valintaperusteita selkeytettiin ja yksinkertaistettiin. Uudet valintaperusteet vuosille 2016–2025 korvaavat aiemmin käytössä olleet valintaperusteet, jotka oli laadittu vuonna 2008. (Ympäristöministeriö 2015, 3–4.)

METSO-suojelu tapahtuu aina lähtökohtaisesti metsänomistajan aloitteesta. METSO-ohjelmaan ehdotetun metsän arviointiin tarvitaan maastokäynti metsäasiantuntijan toimesta, tällöin myös metsänomistaja voi halutessaan olla mukana. Metsäasiantuntijana voi toimia koulutettu metsäorganisaatiota edustava toimihenkilö tai viranomaistaho, kuten ELY-keskuksen tai Suomen metsäkeskuksen edustaja. Maastokäynnillä tarkastetaan METSO-ohjelman valintakriteereiden täyttyminen ja suoritetaan tarvittavat puustotunnusten sekä pinta-alojen mittaukset. Tilavuusmittaukset tehdään elävästä pystypuustosta, jolloin saadaan määriteltyä suojeltavan alueen puuston markkina-arvo. Tämän lisäksi alueelta määritellään lahoppuuston tilavuus sekä muut suojelukohteen luokitteluun tarvittavat tiedot.

METSO-ohjelmaan ehdotetun kohteen lopullisen hyväksymispäätöksen tekee paikallinen ELY-keskus tai Suomen metsäkeskus. Yksityisten suojelualueiden, määräaikaisten alueen rauhoittamisten ja aluevaihtojen tai kauppojen osalta päätöksenteko kuuluu ELY-keskukselle. Suomen metsäkeskuksen päätöksenteon piiriin kuuluvat Kemera-lain mukaiset määräaikaisten ympäristötukikohteet tai alueiden kunnostaminen luonnonhoitokohteina. METSO-ohjelmaan hyväksytyn kohteen osalta metsänomistajalle maksettavan korvauksen suuruus määräytyy pystytuuston, kohteen valintaperusteiden sekä solmittavan sopimuksen mukaisesti. (Hänninen ym 2010, 7–8.)

2.3 METSO-ohjelman valintaperusteet

METSO-ohjelmassa käytetään luonnontieteellisiä valintaperusteita. Näitä ovat yleiset valintaperusteet sekä kymmenen elinympäristökohtaista valintaperustetta. Kohdevalinnassa ensisijaisena huomioidaan selkeä luonnon monimuotoisuuden turvaaminen, minkä lisäksi maa-alueelta on löydyttävä vähintään yksi luonnontieteellinen valintaperuste. Halutuimmat kohteet sisältävät useita erilaisia elinympäristöjä sekä lisäksi muita valintaperusteita. Uhanalaisten lajien esiintyminen alueella lisää kohteen suojeluarvoa ja on oleellisesti merkittävä valintaperuste METSO-ohjelmaan. (Ympäristöministeriö 2015, 7–8.)

Valintaperusteiden ensisijainen tarkoitus on tukea ELY-keskusten sekä Suomen metsäkeskuksen päätöksentekoa kohteiden valinnassa. Toisaalta tarkoituksena on helpottaa kohteiden tunnistamista metsäasiantuntijoiden, metsänomistajien sekä eri toimijoiden näkökulmasta. Valintaperusteet ovat suuntaa-antavia ja niistä on mahdollista joustaa ja käyttää tilannekohtaista harkintaa. (Ympäristöministeriö 2015, 7–8.)

Elinympäristökohtaisia valintaperusteita ovat (kohteet eivät ole tärkeysjärjestyksessä)

1. lehdot,
2. monimuotoisuudelle merkittävät kangasmetsät,
3. monimuotoisuudelle merkittävät suot,
4. vesistöjen lähimetsät,
5. metsäluhdut ja tulvametsät,

6. metsäiset kalliot, jyrkänteet ja louhikot,
7. kalkkikallioiden ja ultraemäksisten maiden metsäiset elinympäristöt,
8. harjujen paahdeympäristöt,
9. puustoiset perinnebiotoopit ja
10. maankohoamisrannikon monimuotoisuuskohteet.

(Ympäristöministeriö 2015, 9.)

Edellä mainitut elinympäristöt on luokiteltu kolmeen laatuluokkaan (I–III), joista kaksi ensimmäistä ovat merkittävimmät monimuotoisuuden kannalta. Luokituksessa on käytetty muun muassa kohteiden tunnistamista helpottavia, mitattavissa ja arvioitavissa olevia tunnuksia, kuten lahopuustoa sekä puuston ikää. Tunnuksia ei kuitenkaan sovelleta raja-arvoina, vaan kohdetta tarkastellaan tapauskohtaisesti. I-luokan kohteet ovat ensisijaisia ja monimuotoisuudeltaan arvokkaimpia METSO-kohteita. Luokassa II kohteet ovat hiukan edellistään nuorempia, mutta kuitenkin merkittäviä. Luokka III pitää sisällään joko alueellisen sijainnin muihin arvokkaisiin kohteisiin nähden tai alue on voimakkaasti kehittyvässä luonnontilaiseksi. (Ympäristöministeriö 2015, 9.)

METSO-kohteiden luokitukseen ja valintaan vaikuttavat elinympäristöjen ominaisuudet. Tietyt puuston ja elinympäristöjen rakennepiirteet vaikuttavat suuresti myös uhanalaisten lajien esiintymiseen sekä leviämismahdollisuuksiin. Tällaisia rakennepiirteitä ja ominaisuuksia ovat

1. lahopuu: lahot maapuut, pökkelöt, kelot, pystypuut, kolopuut, tuulenkaadot,
2. vanhat lehti- ja havupuut,
3. jalot lehtipuut,
4. palanut puuaines,
5. puuston erirakenteisuus, latvusaukkoisuus,
6. lehtoisuus, kalkkivaikutus, ravinteinen kallioperä,
7. pohjavesivaikutus, lähteisyys ja tihkuisuus,
8. soistuneisuus, lettoisuus, luhtaisuus, korpisuus ja rämeisyys,
9. luonnontilainen tai ennallistamiskelpoinen vesitalous.

(Ympäristöministeriö 2015, 11.)

Yleisiin valintaperusteisiin edellä mainittujen elinympäristöjen ominaisuuksien lisäksi kuuluvat

- alueellinen kohdentaminen,
- uhanalaisten lajien esiintyminen,
- palaneet metsät ja muut metsätuhokohteet,
- rakennepiirteiltään ja ominaisuuksiltaan kehittyvät III-luokan kohteet,
- sijainti ja kohteen koko,
- taloudelliset, sosiaaliset ja kulttuurista hyvinvointia tukevat valintaperusteet.

(Ympäristöministeriö 2015, 14–19.)

METSO-ohjelman alueellinen kohdentaminen on suunnattu Etelä-Suomeen, Pohjanmaalle ja Kainuun länsiosiin sekä Lounais-Lappiin. Suojelutoimia vaativia elinympäristöjä esiintyy näillä alueilla eniten. Tästä syystä elinympäristökohtaiset valintaperusteet on määritelty eteläisen Suomen metsien mukaan. Monimuotoisuudelle tärkeitä alueita löytyy myös Kainuun itäosista, Koillismaalta ja Lapista, jotka on hyväksytty mukaan ohjelmaan. METSO-ohjelmalla on lisäksi tarkoitus suojella metsässä esiintyvien eliö- sekä kasvilajien säilyminen. Uhanalaisten lajien osalta on tarkoitus huomioida lajikohtaisen elinympäristön riittävä laatu ja pinta-ala. Tällaisen elinvoimaisen esiintymän säilyminen pitkällä aikavälillä tai alueen ennallistaminen luonnonhoidolla mahdollistuu METSON avulla. Edellä mainitut seikat ovat yleisiä valintaperusteita METSO-ohjelmaan. (Ympäristöministeriö 2015, 14–15.)

Metsäpalokohteet ovat arvokkaita elinympäristöjä useille lajeille. Metsän luonnollinen uusiutuminen palon, myrskyn, hyönteistuhon, tulvan tai muun vastaavan tuhon jälkeen on hyvin erirakenteista verrattuna talousmetsiin. Maa-alueille jäävän lahoppuuston määrä jo itsessään nopeuttaa monimuotoisuuden kehittymistä. Yleisenä valintaperusteena ovat järeät metsäpaloista kärsineet metsät, itärajan sekä suojelualueiden läheisyydessä sijaitsevat iäkkäät ja tuhoista kärsineet metsäalueet. Näiden lisäksi erityishuomion saavat majavien aiheuttamat ja niille alttiit tulvametsäalueet sekä näiden reunusmetsät. (Ympäristöministeriö 2015, 16.)

Rakennepiirteiltään ja ominaisuuksiltaan kehittyvät III-luokan kohteet poikkeavat talousmetsästä esimerkiksi ikärakenteensa vuoksi. Kohteet ovat joko kehittymässä luonnon-

tilaiseksi tai ne voidaan ennallistaa hoitotoimin. Tällaiset I- ja II-luokan kohteiden yhteydessä olevat alueet kuuluvat yleisiin valintaperusteisiin. Kohteen koko ja alueen sijainti muihin suojelukohteisiin tai jo olemassa oleviin suojelualueisiin nähden sekä alueen kehittyminen pitkällä aikavälillä ovat merkittäviä valintaperusteita. Näiden avulla on mahdollista kasvattaa suojeluverkostoa ja turvata laajemmat elinympäristöt lajeille. Pinta-ala perusteisesti hyväksytään yli 10 hehtaarin kokoiset metsät, joille on kehittynyt tarvittava luonnon monimuotoisuus. (Ympäristöministeriö 2015, 16–18.)

METSO-ohjelman yleisenä valintaperusteena ovat myös taloudellista, sosiaalista ja kulttuurista hyvinvointia tukevat perusteet. Maisema- ja virkistysarvot lisäävät ihmisten yleistä hyvinvointia, kuten kaupunkien lähimetsät tai ulkoilureitit. Elinkeinotoimintaa ja kulttuuria tukevana toimina voidaan pitää esimerkiksi matkailun ja opetuksen mahdollistavat toimet, joita ovat esimerkiksi historiallisten kohteiden suojelu ja retkeilymahdollisuuksien järjestäminen. (Ympäristöministeriö 2015, 19.)

Luonnontilaiset valintaperusteet lehtojen ja monimuotoisuudelle merkittävien kangasmetsien osalta ovat melko yhtenäiset lahoppuuston sekä iän suhteen. Näitä ominaisuuksia ovat vanhat, uudistuskypsät, luonnontilaiset tai luonnontilaisen kaltaiset metsiköt, joissa lahoppuustoa on vähintään 5–10 m³/ha. Lehtipuusto lisää merkittävästi metsien monimuotoisuutta. Soiden sekä pienvesien osalta luonnontilaisen tai sen kaltaisen vesitalouden omaavat alueet ovat METSO-kohteiksi soveltuvia. Ojitetut alueet, jotka ovat muuttuneet luonnontilaisen kaltaiseksi tai ne ovat ennallistamiskelpoisia sekä puustoltaan lähes luonnontilaisia, katsotaan myös suojeluun sopiviksi kohteiksi. (Ympäristöministeriö 2015, 23–46.)

Kallioiden, jyrkänteiden sekä näitä vastaavien elinympäristöjen osalta METSO-ohjelmaan soveltuvat, vanhat reilusti yli satavuotiaan puuston omaavat alueet. Alueilla saisi mielellään olla myös uhanalaisten lajien esiintymiä ja lahoppuuston osuus tulisi olla 5–10 m³/ha. Yleensä tällaiset kohteet kuuluvat laajempaan tärkeiden elinympäristöjen kokonaisuuksiin. Kalkki- ja ultraemäksiset kalliot ovat harvinaisia ja eroavat selvästi ympäristöstään lajistonsa puolesta. Tällaisia alueita esiintyy runsaasti Itä-Suomessa. Kaikki lajistoltaan sopivat sekä ennallistettavat kohteet ovat soveltuvia METSO-ohjelmaan. Paahdeympäristöt eroavat muusta ympäristöstä avoimuuden sekä lajiston

puolesta. Nämä ympäristöt tarvitsevat hoitotoimia säilyäkseen. METSO-ohjelmassa huomioidaan paahdeympäristöt ominaislajeineen, sekä heikentyneet että korvaavat elinympäristöt mukaan lukien. (Ympäristöministeriö 2015, 51–60.)

Perinnebiotoopit ovat syntyneet perinteisen maatalouden myötä. Kaskeaminen, laiduntaminen ja heinänteko ovat muokanneet maaperää. Tällaisilla alueilla esiintyy lahovi-kaista, harvaa puustoa ja monipuolista niittykasvillisuutta. Alueen lajisto on uhanalaista ja vaatii laidunkäytön jatkumista. Ensisijaiset kohteet ovat puustoiset tai kunnostettavat perinnebiotoopit, joissa esiintyy monipuolista lajistoa. (Ympäristöministeriö 2015, 63–65.)

Tulvametsät, luhdet ja maannousemat kuuluvat myös elinympäristöjen ja monimuotoisuuden kannalta tärkeisiin METSO-kohteisiin. Tulvametsien ja luhtien osalta tärkeimmät suojelukohteet ovat tulvivat lehti- tai havupuustoiset metsät, joissa on lahopuuta ja/tai luhtalajeja. Maankohoamisrannikoissa ensisijaisena suojelukohteina ovat metsien ja/tai soiden kehityssarjat ja elinympäristöt. (Ympäristöministeriö 2015, 47–50 ja 67–69.)

2.4 Kohteiden rajaus

METSO-kohteen rajausta tehdessä on suositeltavaa tarkastella laajemmin ympäröivää aluetta. Tärkeimpien elinympäristöjen eli I- ja II-luokkien lisäksi tarkastellaan muiden suojelukohteiden sijainnit, III-luokkien elinympäristöt, suojavyöhykkeet sekä alueen maanmuodot. ELY-keskus voi hyväksyä III-luokkaan kuuluvia elinympäristöjä/tai muilla perusteilla hyväksytyjä alueita 50 % suojeluun aiotusta pinta-alasta. Tällaisia alueita voivat olla esimerkiksi veden vaivaamat alueet sekä erilaiset kalliot ja jyrkänteet. Yhtenäisen suuremman alueen hyväksyminen suojeluun, usean pienemmän sijaan on yleensä tarkoituksenmukaisinta. (Ympäristöministeriö 2015, 20–21.)

METSO-kohteiden rajauksessa kiinteistönmuodostuksen näkökulmasta pyritään selkeisiin ja suoriin maarajoihin. Rajausta tehdessä huomioidaan alueella olevien talousmetsien sekä muiden maa-alueiden käyttö niin, ettei esimerkiksi joillekin alueille pääsy esty. Myös muut alueella olevat rajoitteet tulee tarkastella saamaan aikaan sekä huomioida maanomistajan näkemykset asioista. (Ympäristöministeriö 2015, 20–21.)

2.5 Kohteet Pohjois-Karjalassa

Pohjois-Karjalan ELY-keskus sai vuonna 2015 suojeluun yhteensä noin 450 hehtaaria suojelukohteita erilaisin sopimuksin sekä kaupoin. Näistä 450 hehtaarista 25 kohdetta toteutui yksityisenä luonnonsuojelualueena ja 11 ostettiin valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin. Kohteet olivat pääasiassa runsaslahopuustoisia kangasmetsiä, puustoisia soita sekä lehtoja. Kangasmetsien osuus oli yli puolet koko määrästä, soiden liki 80 hehtaaria ja lehtojen 30 hehtaaria. Tämän hetkisten valintaperusteiden osalta ensisijaisena ovat monimuotoisuuspiirteiltään edustavimmat kohteet sekä valtakunnallinen soidensuojelu. Korvet ja rehevät puustoiset suot, jotka kuuluvat myös METSO-ohjelmaan, tulevat saamaan kohdennettua rahoitusta. Valinnassa oleellisesti myös alueen pinta-alan ja sijainnin vaikutus muihin suojelualueisiin huomioidaan. (ELY-keskus 2016.)

METSO-ohjelmaa toteutetaan myös hankkeittain yhteistoimintaverkostoilla. Näiden hankkeiden tavoitteena on paikallisten tai alueellisten erikoispiirteiden huomioiminen, sekä niiden mahdollinen yhteensovittaminen metsien talouskäytön ja/tai virkistys- tai muun elinkeinotoiminnan kehittämisen kanssa. Esimerkkeinä näistä voidaan mainita Pohjois-Karjalan alueella toteutetut ”Keski-Karjalan lehtoverkosto” (2004–2006) sekä ”Ilmastonmuutos metsässä –rupilisko huippumalliksi, METSO turvaverkostoiksi” (2010–2013). Lehtoverkostohankkeessa tavoiteltiin yhtenäistä lehtokeskittymää, jolla pyrittiin turvaamaan alueella ominaiset elinympäristöt. Rupiliskojen osalta pyrittiin turvaamaan lajille tärkeät yhtenäiset kosteikot ja pienvesialueet. (Hujala, Kurttila, Leskinen & Rantala 2011, 5–7.)

2.6 Tutkimustyö

METSO-ohjelmaan liittyviä tutkimuksia on tehty runsaasti koko sen toiminnan ajan. Tutkimuksia on tehty METSO-ohjelman alkuaikoina metsänomistajien halukkuudesta vapaaehtoiseen suojeluun, METSO-ohjelman yhteiskunnallisista vaikutuksista ja hyväksyttävyydestä sekä yksittäisten toimien merkityksestä monimuotoisuuden turvaamisesta. Tutkimustietoa ja erilaisia työraportteja löytyy runsaasti esimerkiksi Metlalta (metsäntutkimuslaitos, nykyisin LUKE).

METSON tutkimustarpeet on jaettu kahteen ryhmään, METSON tavoitteita tukeviin ja METSON toimenpiteiden seurantaan, kehittämistä ja vaikuttavuutta arvioivaan tutkimukseen. METSO-tutkimushankkeet ovat mahdollistaneet METSO-ohjelman ekologisten, taloudellisten ja sosiaalisten toimenpiteiden kohdentamista ja suunnittelemista. Tutkimus- ja kehittämistyötä jatkavat ympäristö- sekä maa- ja metsätalousministeriö. (Valtioneuvosto 2014, 15–16.) Tutkimusyhteistyötä tekevät Luonnonvarakeskus (LUKE), Suomen ympäristökeskus (SYKE), Tapio Oy sekä useat yliopistot.

Tämän hetkisenä tavoitteena on erilaisten analyysien kehittäminen ja niiden hyödyntäminen luonnon monimuotoisuutta tukevissa toimissa. Tällaisia ovat esimerkiksi Zonati-on-analyysit sekä MetZo II-yhteistyöhanke. Alueellisten luonnonhoidon toteutusohjelmien (TOTELMIen) sekä ”Kasvua ja vaikuttavuutta METSO luonnonhoitoon” –hankeella pyritään ohjaamaan luonnonhoitoa METSO kohteet huomioiden. Viisi yhteis-toimintaverkostohanketta, kaksi valtakunnallista luonnonhoidon kehittämishanketta ja erilaisia tutkimushankkeita on edellä mainittujen lisäksi tällä hetkellä käynnissä. (Anttila ym 2016, 18–21 ja 23.)

3 METSO-ohjelman yhteistyöverkosto

METSO-ohjelman tavoitteet on asetettu valtioneuvoston periaatepäätöksessä, kuten myös ohjelman toteutus kokonaisuudessaan. Ympäristöministeriö sekä maa- ja metsätalousministeriö toimivat ylimpinä ohjaavina toimijoina METSO-ohjelman tavoitteissa, joiden tehtävänä on päättää valtakunnallisen suojelun tavoitteista sekä keinoista niiden toteuttamisessa (Valtioneuvosto 2014, 3).

Erilaisten lakien, kuten luonnonsuojelulain ja metsälain noudattaminen, sekä edellä mainittujen ministeriöiden määrittelemien tavoitteiden toteutumista valvovat ELY-keskukset sekä Suomen metsäkeskus. Näiden organisaatioiden tehtäviin kuuluvat myös yhteistyön kehittäminen, tiedottaminen ja neuvonta eri toimijoiden sekä metsänomistajien välillä. METSO:n tavoitteiden toteutumiselle on elintärkeää saada metsänomistajille tietoa ohjelmasta ja sen toteutusvaihtoehdoista. Tämä saavutetaan parhaiten erilaisten yhteistyöryhmien avulla. (Valtioneuvosto 2014, 3–4.)

3.1 Alueelliset yhteistyöryhmät ja METSO:n tiedotus

Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaan ELY-keskuksilla on velvoite muodostaa yhteistyöryhmiä alueellisten organisaatioiden kuten metsänhoitoyhdistysten, metsäalan toimijoiden, luontojärjestöjen, metsäteollisuuden sekä metsähallituksen kanssa. Yhteistyöryhmien tehtävänä on määritellä alueellisia tavoitteita, suunnitella kohdennettua markkinointia ja edistää METSO-ohjelman toteutumista kaikin tavoin. (Valtioneuvosto 2014, 3–4.) Hallitusohjelmassa velvoitetaan myös valtio, kunnat ja seurakunnat sekä muut julkisyhteisöt osallistumaan METSO:n toteuttamiseen (Valtioneuvosto 2014, 6).

Kunnat ja seurakunnat omistavat merkittäviä monimuotoisuuden kannalta tärkeitä alueita. Alueiden laajuus sekä virkistyskäyttömahdollisuus lisäävät näiden merkittävyyttä muiden suojeluarvojen lisäksi. Ympäristöministeriö myönsi 51 kunnalle rahoitusta yhteensä 800 000 euroa METSO-kohteiden inventointeihin vuosina 2010–2012. Rahoitusta kohdekartoitukseen myönnettiin myös kahdeksalle seurakunnalle vuonna 2012. (Val-

tioneuvosto 2014, 13–14.) Inventoinneissa löytyi soveltuvia alueita noin 10 300 hehtaaria, joista tähän mennessä on suojeltu 900 hehtaaria kuntien ja 84 hehtaaria seurakuntien osalta. ELY-keskuksilta saatujen tietojen perusteella suojeltuja alueita valtakunnan alueella on yhteensä 3 145 hehtaaria, joista kuntien osuus on 2 120 hehtaaria ja 1 025 hehtaaria seurakuntien osalta. Valtioneuvoston asettama tavoite kuntien, seurakuntien ja julkisyhteisöiden osalta on 7000 suojeluhehtaaria vuoteen 2025 mennessä. (Anttila ym 2016, 16–17.)

METSO-ohjelman toteutus edellyttää luonnon monimuotoisuuden tuntemusta. Metsänomistajien neuvonta lisää oleellisesti heidän asiantuntemustaan sekä myönteisyyttä ohjelmaa kohtaan. Metsäasiantuntijoiden koulutus mahdollistaa laadukkaan neuvonnan, jolla pystytään yhdistämään metsien puuntuotanto sekä luontoa tukevat suojelutoimet. Valtioneuvosto edellytti vuoden 2014 periaatepäätöksessään METSOsta tiedottamisen kaikessa metsäneuvonnassa. (Valtioneuvosto 2014, 8–9.) Esimerkiksi vuonna 2014 ELY-keskukset toteuttivat kohdennettua METSON markkinointia. Tähän kuului retkiä, artikkeleita lehdissä sekä esillä oloa erilaisissa tapahtumissa, kuten messuilla. Kokeilussa oleva radiomainonta onnistui myös erinomaisesti. Suomen metsäkeskus osallistui neuvontaan erilaisin tiedonvälityskeinoin sekä metsänomistajille kohdennetulla kirjekampanjalla. Tällöin toteutettiin myös kyselytutkimus metsänhoitoyhdistysten aktivoimiseksi METSON markkinointiin. (Anttila ym 2015, 42.)

Metsänhoitoyhdistykset METSO-ohjelman toimeenpanossa on Metlan tekemä tutkimus vuonna 2014. Tällöin tehdyn tutkimuksen mukaan METSO-ohjelma tunnettiin varsin hyvin, mutta toteutuskeinoja sekä korvauslaskentaa pidettiin liian monimutkaisina. Koulutustarve METSOsta koettiin jatkuvaksi. METSON tuntemus asiakkaiden osalta miellettiin melko huonoksi vaikka suojelukiinnostusta löytyikin. (Anttila ym 2015, 43–48, Jokinen, Paloniemi, Pihlajamäki & Ratamäki 2015, 175.)

Opinnäytetyössä Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSO) tarjoustenvälittäminen Kaakkois-Suomen ELY-keskukselle –yhteistyötahojen kokemuksia menetelyn toimivuudesta oli tutkittu toimihenkilöiden tietämystä METSOsta, kohteiden tunnistamisesta sekä maastotyöskentelystä. Tämän opinnäytetyön tuloksista ilmeni, että tietämys METSO-ohjelmasta oli ollut hyvä toimihenkilöiden osalta, mutta metsänomis-

tajille tiedotusta olisi voinut lisätä. Käytännön osalta, kuten kohteen rajauksen ja tunnistamisen sekä sopimusvaihto-ehtojen osalta perehdytystä olisi kaivattu lisää. (Ahtiainen 2012, 14–37.)

METSO-ohjelman toteutuminen toivotulla tavalla vaatii jatkuvaa tiedotusta ja koulutusta. Tämä tarve tuli esille edellä mainittujenkin tutkimusten valossa. Tiedotusta METSOsta sekä helpompia ja tehokkaampia keinoja tiedon saavuttamiseksi pyritäänkin jatkuvasti löytämään. Metsään.fi ja metsonpolku.fi ovat hyviä esimerkkejä helposti saavutettavista palveluista. Metsään.fi sivuilta löytyvät ajantasaiset metsävaratiedot ja metsonpolku.fi on keskittynyt METSO-ohjelman puitteissa tapahtuvaan tiedottamiseen. Nämä palvelut ovat käytössä niin metsäammattilaisille kuin metsänomistajillekin.

3.2 Yhteistyösopimus eli välityssopimus

Useat alueelliset metsäalan toimijat ovat allekirjoittaneet ELY-keskuksen kanssa yhteistyösopimuksen eli METSO-kohteiden välityssopimuksen. Sopimuksessa kyseinen toimija sitoutuu markkinoimaan METSO-ohjelmaa maanomistajille. (Valtioneuvosto 2014, 4.) Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen kanssa yhteistyösopimuksen alueellisista toimijoista ovat allekirjoittaneet Metsänhoitoyhdistys Pohjois-Karjala Ry, Stora Enso Oyj, Suomen metsäkeskus, UPM, OTSO metsäpalvelut ja Metsä Group. Luontojärjestöjen kanssa sopimuksista on Pohjois-Karjalan alueella luovuttu, jo olemassa olevan yhteistoiminnan sujuvuuden vuoksi. (Hakalisto 2016.)

Välityssopimuksessa sovitut sopimusehdot sekä ELY-keskukselle välitettävät kohdetiedot ovat kaikille sopimuksen allekirjoittaneille yhtenäiset, kuten myös valmistelukorvauksen suuruus (Valtioneuvosto 2014, 4). Välityssopimuksen korvaus määräytyy kertakorvauksesta sekä hehtaariohdistuksesta lisästä. Kertakorvaus on 240 € ja pinta-alaan perustuva korvaus on 10–16 €/ha. (Anttila ym 2015, 44.)

Välitys tapahtuu usein puunostoon erikoistuneen organisaation kautta. Välityksen kautta tapahtuva alueen suojeleminen tai muu vastaava toiminta supistaa talousmetsistä saatavaa tuottoa. Nämä vaikutukset kohdistuvat suoraan metsäsektorille ja näkyvät esimerkiksi

puun hinnan nousuna sekä ulkomaisen tuonnin lisääntymisenä. Tämän takia koulutus, tiedotus ja yhteistoiminta ovat tärkeä osa vapaaehtoisen suojelutoiminnan hyväksyttävyyttä. (Hänninen ym 2010, 10–11.)

Metsänhoitoyhdistykset METSO-ohjelman toimeenpanossa, tutkimuksen tavoitteena oli kehittää keinoja metsäasiantuntijoiden METSON markkinointihalukkuuteen. Jo aiempien selvitysten osalta (Kaskas-median METSON markkinointiselvitys 2013 ja Metlan Suomalainen metsänomistaja 2010 –tutkimus) on todettu metsänhoitoyhdistysten sekä tutuiksi tulleiden metsäalan toimijoiden saavuttaneen metsänomistajien luottamuksen, joka mahdollistaa tiedon välityksen metsänomistajille. Tätä kautta on mahdollista saavuttaa METSON markkinointi vaikeammin tavoitettavissa olevaan kohderyhmään. Tällöin havaittiin metsänhoitoyhdistysten puuntuotannollisten tavoitteiden olevan ristiriidassa METSON markkinoinnissa. Lisäksi yhteistyösopimuksen sisältöä ei tunnettu joka paikassa ja välitysprosessista saatava valmistelukorvaus koettiin liian pieneksi. METSOSTa saatavaa korvausta ei pidetty taloudellisesti kannattavana myöskään metsänomistajan etua ajatellessa. Tutkimuksessa jatkuvasti kasvavien tulosvaatimusten koettiin myös heikentävän METSON markkinointihalukkuutta. Tiedonvälityksen METSOSTa koettiin olevan liian suppeaa ja viranomaisten osalta tähän toivottiin kehittymistä. (Anttila ym 2015, 43–48, Jokinen ym 2015, 175.) Ahtiaisen (2012, 36) mukaan yhteistyö ELY-kekuksen kanssa oli koettu hyväksi, mutta kohteen välitysprosessia sekä lomakkeen täyttöä oli pidetty hankalana toteuttaa.

4 Välityssopimuksen toimivuuden tutkiminen

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin yhteistyö- eli välityssopimuksen toimivuutta ELY-keskuksen sekä alueellisten metsäorganisaatioiden välillä. Aineisto hankittiin Pohjois-Karjalan alueelta. Tutkimuksen tiedonantajat olivat Pohjois-Karjalan ELY-keskus, Suomen metsäkeskus, OTSO metsäpalvelut, Metsänhoitoyhdistys Pohjois-Karjala Ry ja Stora Enso Oyj.

ELY-keskus sekä Suomen metsäkeskus toimivat vastuullisina viranomaisina, joiden tehtäviin kuuluvat tiedotuksen lisääminen metsäalan toimijoille sekä metsänomistajille. Metsänhoitoyhdistysten vaikutus metsänomistajiin sekä käytettävissä oleviin metsävaratietoihin perustuvat aiemmin voimassa olleeseen lakiin metsänhoitoyhdistyksistä. Metsäkeskuksesta erotetun yksikön, OTSO metsäpalveluiden toiminta, perustuu metsänomistajille suunnattuun kaupalliseen toimintaan. Stora Enso toimii laajalla organisaatiolla metsäsektorin eri osilla, jolloin yhteiskunnan hyväksyminen toiminnassa on keskeisessä osassa.

4.1 Tutkimuskysymykset

Tutkimuskysymykset jaettiin neljään eri aihepiiriin: METSO-ohjelman toteutus, välityssopimus, yhteistyö ja tulevaisuus. Näiden teemojen pohjalta tehtiin tarkentavat kysymykset, jotka olivat oleellisia työn kannalta.

1. METSO-ohjelman toteutus eri organisaatioilla
 - Miten organisaatioissa toteutetaan METSO-ohjelmaa?
 - Mitkä toimijat ovat sitoutuneet yhteistyö- eli välityssopimukseen?
 - Mitkä asiat toimivat motiiveina yhteistyösopimuksen tekemiseen?
2. METSO-ohjelman välityssopimuksen käytännön toteutus
 - Miten METSO-ohjelman välityssopimus käytännössä toteutuu?
 - Miten välitysprosessi etenee?
 - Millaiset vaikutukset välityssopimuksella on kohteiden löytymisessä?
3. Organisaatioiden välinen yhteistyö METSO-kohteiden välityksessä
 - Miten yhteistyö toteutuu organisaatioiden välillä?
 - Millaisia työtehtäviä sekä yhteydenpitoa viranomaisilla sekä toimijoilla on tämän prosessin aikana?
 - Voisiko yhteistyötä jotenkin kehittää?
4. Tulevaisuuden näkymät

Opinnäytetyön lähtökohtana oli METSO-ohjelman toteutus eri organisaatioissa, yhteistyökumppanit ohjelman puitteissa sekä organisaation motivaatio välityssopimuksen syntymiseen. Tarkoituksena oli selvittää myös välityssopimuksen vaikutuksia METSO-kohteiden löytymisessä. Esille pyrittiin tuomaan eri toimijoiden näkökulmat prosessista sekä prosessiin kuuluvat tehtävät. Tähän vaikuttivat välityssopimuksen aiheuttama työllistyvyys ja ajankäyttö.

ELY-keskukselle sekä Metsäkeskukselle asetettujen tavoitteiden myötä voisi ajatella välityssopimuksen helpottavan suojeltavien kohteiden löytymistä, toisaalta taas mahdollisesti lisääntyvänä työmääränä turhien ehdotusten takia. Puunhankinnan kannalta ajateltava menetys tähän erikoistuneiden organisaatioiden osalta on huomioitava oleellisena seikkana, jolloin tavoiteltu puumäärä on hankittava muualta.

METSO-ohjelmaan sopivan kohteen löytymisestä sopimuksen syntymiseen kuuluu aikaa useampia kuukausia. Tällöin käyntejä alueella sekä yhteydenpitoa eri henkilöiden välillä on useita. Opinnäytetyössä haluttiin tuoda esille mahdollisia päällekkäisyyksiä sekä epäselvyyksiä tämän prosessin aikana. Tarkastelussa oli myös organisaatioiden mielipiteet välitystyöstä saatavasta valmistelukorvauksesta sekä sen kattavuudesta käytettyyn työmäärään nähden.

Yhtenä mielenkiintoisena seikkana voidaan pitää myös valtion taloudellista tilannetta, joka varmasti heijastuu myös kohteista maksettavaan korvaukseen. Luultavimmin kohteista maksettavaan korvauksen suuruuteen tällä ei ole vaikutusta. Kuitenkin sen sijaan METSO-ohjelmaan hyväksytyjen kohteiden määrään sekä laatuun tilanne tulee vaikuttamaan.

4.2 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyö tehtiin laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Aineisto kerättiin teemahaastatteluilla, mitkä toteutettiin yksilöhaastatteluina. Teemahaastattelu aineistonkeruumenetelmänä mahdollistaa erilaisten näkökulmien ja mielipiteiden esille tuomisen (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 164). Teemahaastatteluilla pyrittiin saamaan vas-

taukset tutkimuskysymyksiin. Haastattelurunko jaettiin teemoihin. (Liite 1). (Aaltola & Valli 2015, 29.) Ennen virallisten haastattelujen tekoa testattiin haastattelurunkoa ja käytiin haastattelemassa eräs metsäasiantuntija. Tämän testin avulla saatiin vielä paranneltua teemojen ja tukilistan toimivuutta.

Teemahaastatteluihin osallistui yhteensä viisi henkilöä. Haastateltavien henkilöiden tiedot saatiin Pohjois-Karjalan ELY-keskuksesta, Sirkka Hakalistolta. Hän toimii johtavana luonnonsuojelun asiantuntijana ja kuuluu ympäristöministeriön asettamaan METSO-työryhmään. Haastateltaviin oltiin yhteydessä puhelimitse ja tiedusteltiin halukkuutta osallistua haastateltavaksi. Kaikki henkilöt osoittivat mielenkiintoa asiaa kohtaan, joten samalla sovittiin tapaamisajankohta. Tapaamisen kestoksi sovittiin aina noin yksi tunti. Osa haastatteluista jäi hieman alle sovitusajan.

Haastateltavat olivat Pohjois-Karjalan alueen ELY-keskus ja alueelliseen METSO-työryhmään kuuluvia henkilöitä sekä yhteistyössä aktiivisesti toimivia toimihenkilöitä eri metsäorganisaatioista. Tähän kuuluvat ELY-keskuksen lisäksi Suomen metsäkeskus, OTSO metsäpalvelut, metsänhoitoyhdistys ja Stora Enso. Tarkoituksena oli saada haastateltavaksi myös yhteyshenkilöt UPM:ltä ja Metsä Groupilta, mutta valitettavasti heidän tietojaan ei Sirkka Hakalistolla ollut. Nämä organisaatiot ovat ilmeisesti tehneet sopimukset ylempien tahojen kanssa, eikä heillä ole aktiivisesti mukana toiminnassa olevia henkilöitä.

Haastattelut tehtiin haastateltavien omissa toimistoissaan, jolloin he saivat olla tutuissa ympäristöissään, tällöin tilanne pysyisi mahdollisimman epävirallisena. Teemojen pohjalta haastateltavan kanssa luotiin avoin keskustelu, jolloin esille nousi yllättäviäkin seikkoja, joita ei osattu ennakoida (Aaltola ym 2015, 29). Haastatteluissa pyrittiin noudattamaan aiemmin tehtyä haastattelurunkoa, etteivät kysymykset muuttuisi johdatteleviksi ja vaikuttaisi haastateltavan vastaukseen. Osassa haastatteluissa teemojen järjestys kuitenkin hieman muuttui haastateltavien kertoman asiasisällön mukaan. Haastatteluissa käytettiin teemojen apuna tukilistaa ja tehtiin muistiinpanoja (Aaltola ym 2015, 29). Haastattelut nauhoitettiin aineiston analysoinnin mahdollistamiseksi. Tallennettua haastatteluaineistoa oli yhteensä neljä ja puoli tuntia. Aineiston käsittelyssä pyrittiin huomioimaan haastattelijan kokemattomuus.

Aineisto litteroitiin eli aukikirjoitettiin sanasta sanaan. Haastattelut kuunneltiin useaan kertaan kokonaiskuvan muodostamiseksi. Aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä eli induktiivisellä sisällönanalyysillä. Tähän menetelmään päädyttiin aiemman tutkimustiedon puutteen vuoksi. Aineistolähtöisen menetelmän käyttö mahdollisti myös kuvailevammalla materiaalin esille tuomisen. Aineistosta poimittiin alkuperäiset ilmaisut tutkimuskysymykset huomioiden. Alkuperäiset ilmaisut värikoodattiin aineiston käsittelyn helpottamiseksi. Tämän jälkeen ne luokiteltiin ja tiivistettiin. Luokittelussa alkuperäisistä ilmaisuista muodostettiin pelkistetyt alaluokat. Sisältöjen mukaan luokitellut alaluokat tiivistettiin yläluokiksi. Yläluokista muodostettiin yhdistävät luokat, jotka vastasivat tutkimuskysymyksiin. (Kananen 2014, 101–116.)

5 Tulokset

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin METSO-ohjelman toteutusta eri organisaatioiden näkökulmista. Lähes kaikki metsäorganisaatiot ovat solmineet yhteistyösopimuksen Elykeskuksen kanssa METSO-kohteiden välityksestä. Haastatteluissa tiedusteltiin organisaatioiden motiiveja yhteistyösopimusten teosta. Saatujen tulosten mukaan motiiveina yhteistyösopimusten syntymiseen on toiminut maailman laajuinen luonnonsuojeluyhteistyön lisääntyminen. Yhteiskunnan asettamat suojelutavoitteet ja kansalaisten kasvava ekologinen ajattelumalli vaativat myös organisaatioita vastuuseen. Yhteistyösopimuksen ulkopuolelle jäämisen koettiin aiheuttavan negatiivisen leiman organisaatiolle.

”Jos ajatellaan metsäyhtiöitä kansainvälisillä markkinoilla, niin kaikki tällainen on myös PR:ää. Yritysvastuustahan siinä on myös kysymys.”

”Ympäristön paineet, että ollaan mukana.”

Tulosten mukaan METSO-ohjelman toteutus tapahtui organisaatioissa eri tavoin. ELYkeskuksen ja metsäkeskuksen osalta METSO-ohjelma toteutui viranomaisnäkökulmasta ympäristöministeriön asettamien tavoitteiden mukaisesti. Näiden päätehtävänä METSO-ohjelmassa ovat suojelupäätöksien tekeminen, neuvonta ja tiedotus. Tarkoituksena vi-

ranomaistahoilla oli vapaaehtoiseen suojeluun perustuvan metsänomistajien neuvonnan olevan mahdollisimman joustavaa ja asiakaslähtöistä.

”Yritetään kertoa metsänomistajalle kaikki soveltuvat vaihtoehdot ja ollaan tarvittaessa yhteydessä puolin ja toisin ettei asiakasta lähetetä heti toiselle luukulle.”

Muiden haastateltujen toimijoiden osalta METSO:n toteutus tapahtui organisaatioiden tavoitteiden mukaisesti. Näihin vaikuttivat selkeästi organisaatioiden asettamat tulostavoitteet ja toimenkuva. Esille tuli myös jatkuvat työnkuvien muutokset, jotka sisältävät huomattavasti enemmän toimistotunteja entisiin verrattuna. Tämän oleellisesti katsottiin vaikuttavan negatiivisesti METSO-kohteiden löytymiseen sekä välitystoimintaan.

”Nyt työnkuva on laajentunut muihin työlajeihin, niin siellä ei esille tule kohteita niin kuin metsäsuunnittelussa. Plus, toimistotyön osuus on lisääntynyt ihan valtavasti.”

Kaikkien haastateltujen mukaan eniten METSOa toteutetaan neuvonnan keinoin metsänomistajan aloitteesta. Osa haastateltavista kertoi myös METSO-neuvonnan tapahtuvan metsäasiantuntijan aloitteesta sopivan kohteen tullessa eteen puukaupan tai jonkun muun metsänhoitotyösuunnittelun yhteydessä.

”Ei etsitä niitä, mutta kun tulee sopiva kohde eteen, niin huomioidaan ne ja esitellään vaihto-ehdot.”

Toimihenkilöhenkilökohtainen osaaminen kohteiden tunnistamisessa ja suojelumyönteisyys vaikuttivat METSO:n markkinointiin metsänomistajille.

”Suoraan sanoen se on toimihenkilökohtaista miten niitä tunnistetaan, jos edes tunnistetaan, niin viedäänkö niitä sitten eteenpäin.”

”Kai se on meidän osalta jäänyt pikkuisen vähemmälle tämän asian hoitaminen. Se on ollut pikkuisen tapana, jotta ei oikein lämmitä alussa näille asioille. Nyt olisi ehkä lämmitetty tarpeeksi, mutta nyt on rahat loppu.”

Eräänä mielenkiintoisena seikkana tuloksista ilmeni metsäasiantuntijoiden henkilökohtaisen mielipiteen vaikutus METSO-ohjelman markkinointiin. Vaikka organisaatioiden allekirjoittama yhteistyösopimus velvoittaa toimihenkilöt markkinoimaan METSO-

ohjelmaa metsänomistajille, niin käytännössä tämä ei aina toteudu. Myöskään mitään sanktioita ei asian puitteissa tule, jolloin voidaan siis ajatella sopimuksen olevan vain näennäinen.

”Osana neuvontaa sitoudutaan markkinointiin ja tällä lailla puhutaan myös ulospäin, mutta ei se nyt ihan vielä kattavasti toimi. Hyvin niitä kohteita on tullut sitä kautta kumminkin.”

Haastatteluissa tuli myös esille nykyaikaiset metsävaratietojenkeruumenetelmät ja niiden hyödyntäminen METSO-kohteiden kartoittamisessa. Tulosten mukaan metsävaratietojen keräykset miellettiin hyödyllisiksi, joiden pohjalta on helpompi tehdä alustavat analyysit mahdollisista METSO-kohteista. Kartoitusten ja laserkeilausten lisääntymisen ei haastateltavien mielestä kuitenkaan katsottu helpottavan kohteiden luokittelua ja lopullista päätöksentekoa. Maastokäynnin tarve kohteilla koettiin ehdottomaksi, koska virheen mahdollisuus olisi suuri metsävaratietojen pohjalta tehtyyn laskelmaan.

”Jos lähtöaineisto on kovin huonoa, niin ei lopputulokseksi saa hyvää jälkeä. Esimerkiksi lahopuuta ei ole kartoitettu, puusto on usein arviota nuorempaa ja puulajisuhteet eivät ole todellisia. Kokonaiskuutiomäärät ovat parasta mitä laserkeilaus tuottaa.”

Välitysprosessi alkaa METSO-kohteen löytyessä ja metsänomistajan kiinnostuessa suojelusta. Tämän jälkeen suoritetaan maastossa puuston arviointi sekä tarkastetaan muiden valintakriteereiden täyttymiset. ELY-keskukselle täytetään määrämuotoinen, METSO:n metsälomake. Lomakkeessa kuvaillaan kohde maantieteellisesti, valintaperusteisiin nähden sekä lisäksi alueelta tarvitaan kartta ja kuviotiedot. Tarkoituksena on, että näiden tietojen perusteella voidaan saada käsitys kohteen sopivuudesta suojeluun ja tietysti tehdä tarjous metsänomistajalle. Kaiken kaikkiaan tämä kohteiden välitysprosessi koettiin tulosten mukaan helpoksi toteuttaa, mutta organisaatioiden tulostavoitteiden tai henkilökohtaisten näkemysten takia nämä kuitenkin pyrittiin siirtämään melko usein ELY-keskuksen tehtäväksi.

”Maanomistaja olisi kiinnostunut suojelusta, mutta usein toimihenkilö ei ole kiinnostunut itse tekemään sitä välitysjuttua, vaan siirtää sen joko suoraan Ely:lle tai metsäkeskukselle.”

Osa haastateltavista kertoi, että organisaatiossa toteutetaan välitysprosessia. Tällä pyritään myös vaikuttamaan haastateltavien mielestä metsänomistajien tyytyväisyyteen ja tätä kautta asiakassuhteen pysyvyyteen. Osa haastateltavista piti merkittävänä positiivista julkisuuskuvaa.

*”Työrauhankin ylläpitämiseksi kannattaa uhraus tehdä. Ei haluta taistella suo-
jeluasioista julkisuudessa.”*

Tuloksista kävi selkeästi ilmi, että toimihenkilön suojelumuönteisyys, metsänomistajan luottamus toimihenkilöön sekä suora kontakti metsäasiantuntijaan koettiin lisäävän metsänomistajan myönteistä suojelupäätöstä. Lisäksi metsäorganisaatiot sekä metsäkeskus koettiin luotettavammiksi toimijoiksi verrattuna ELY-keskukseen, joka katsotaan yleisesti viranomaistahoksi.

”Jos viesti metsänomistajalle hyvästä METSO-kohteesta tulee metsäasiantuntijalta, niin todennäköisesti suhtautuminen on kyllä positiivisempaa, kuin jos se tulee ympäristöhallinnosta.”

”Metsäasiantuntijat ovat kasvitusten suorassa kontaktissa. Paljon olisi jäänyt kohtaamatta niitä potentiaalisia metsäasiakkaita ilman tätä välityssopimusta. Koko ajanhan se on hälventynyt, mutta on se monelle metsänomistajalle eri asia, jos luonnonsuojeluvirkamies lähestyy. Osa kokee sen niin, että jos ei lähde mukaan, niin tuleeko valtio ja ottaa joka tapauksessa.”

Välitysprosessista maksetaan maastotyön tehneelle organisaatiolle valmistelukorvaus. Tulosten mukaan tämän korvauksen ei katsottu toimivan lainkaan houkuttimena välitysprosessin tekemiseen. Korvaus koettiin hyvin minimaaliseksi verrattuna tarvittavaan työmäärään.

”Jos ajatellaan kustannuksia, niin se sopimuksen palkkiohan ei kata, jos kohteelle lähtee erikseen.”

”Jos kohteelle lähdetään asiakseen, niin tällöin liiketalouden tuottovaatimus ei toteudu. Silloin melkein kysellään, että maksaako maanomistaja jotakin tästä asiantuntijatyöstä jossa selvitetään metsokohteet. Vai saisiko sen pelattua sillä tavalla, että annetaankin vinkki asiasta ELY:lle ja sieltä sitten sattuisi tulemaan tilaus, että käykää katsomassa.”

Saatujen tulosten perusteella välityssopimuksesta saatavan korvauksen poistumista tulevaisuudessa ei katsottu mahdolliseksi. Tämän lisäksi kiinnostus välitystoimintaan katsottiin hiipuvan entisestään, jos korvaus poistettaisiin.

”Vaikka välityspalkkio ei ole houkutin millekään organisaatiolla, kaikki kokevat sen varmasti liian pieneksi, ettei se välttämättä niitä kuluja vastaa ja jos se vielä poistuu, niin kyllä se intressikin häviää saman tien.”

Opinnäytetyössä selvitettiin organisaatioiden välistä yhteistyötä ja sen toimivuutta METSO-ohjelman puitteissa. Yhteistyö oli hyvin tiivistä varsinkin viranomaistahoilla, mutta melko olematonta muiden toimijoiden välillä. Viranomaisten ja toimijoiden välinen yhteistyö on pääasiassa neuvontaa, joka tapahtuu puhelimitse tai sähköpostin välityksellä. Tuloksista kävi ilmi, että olemassa oleva yhteydenpito sekä yhteistyö koettiin nykyisellään hyväksi, joustavaksi ja helpoksi. Tähän on vaikuttanut luottamuksen vahvistuminen ajan myötä.

”Erittäin hyvää se yhteistyö. Hyvin joustavaa. Ihmiset ovat tulleet tutuiksi jo, METSOa edeltävien kokeilujen ajoista jostain 2004 lähtien. Sieltä lähtien niitä suhteita on rakennettu ja vanhemmat toimihenkilöt paljon pidemmältäkin ajalta.”

Haastatteluissa tuli ilmi erilaisten yhteistyössä tehtyjen hankkeiden positiiviset vaikutukset. ELY-keskuksen ja metsätalouden toimijoiden yhteistyön on koettu lisänneen herkkyyttä tarjontaan ja tiedon leviämiseen. Näiden myötä niin sanotun puskaradion toiminta on edistänyt paikallisesti tunnettuutta ja naapureiden kiinnostusta. Tuloksista ilmeni, että tämän lisäksi luottamus eri toimijoiden välillä on vahvistunut ja tiedottaminen ulospäin parantunut hankkeiden myötä.

”Muutamia kulmakuntia, joissa aktiivinen välityssopimukseen liittyvä toimija on pystynyt sellaisen ryppään hoitamaan, niin alkavat naapurit puhua keskenään, että kun sekin siihen lähti mukaan niin kyllä minäkin. Vertaismarkkinointia tavallaan.”

Haastatteluissa tiedusteltiin myös koulutuksen ja tiedotuksen tarpeen lisäämistä asiantuntijatahoille sekä metsänomistajille. Tulosten perusteella tarve koettiin olevan molemmilla osapuolilla. Metsäasiantuntijoiden osalta kaivattiin erityisesti uusille toimijoil-

le kohdistettua koulutusta ja vanhemmille toimijoille asennekasvatusta. Lisäksi esille tuli ehdotuksena koulutuksen kohdistaminen myös metsäkonekuljettajille. Metsänomistajien osalta katsottiin tarpeelliseksi kohdennettu tiedon saanti ns. uinuviin tiloihin, kuolinpesiin, jne.

”Lakimuutoksen vaikutusten takia liito-oravan osalta, toivottiin kyllä ehdottomasti koulutusta ja ei pelkästään toimihenkilöille vaan myös kuskeille, koska he sen työn siellä maastossa tekevät.”

”Itsestään selvää että molemmillehan se tarve on olemassa. Metsänomistajille tiedon saaminen niin sanottuihin hiljaisiin kohteisiin, jotka eivät tee metsissään mitään toimenpiteitä. Ja metsäammattilaisille ehdottomasti lisää tietoa ja osin asennekasvatusta.”

Valtion taloudellinen tilanne vaikuttaa myös valtion rahoittamien laitosten, kuten Ely-keskuksen toimintaresursseihin. Henkilöstöleikkaukset vaikuttavat päätöksentekoaikatauluun myös METSO-kohteiden osalta. Ely-keskus on joutunut tilaamaan joko puustotieto tai valintaperustetarkastelua metsäkeskukselta tai OTSO Metsäpalveluilta viime vuosina. Myös METSO-ohjelman rahoitusta on jouduttu kohdentamaan ja hehtaaritavoitteet on asetettu maltillisemmaksi. Tuloksista ilmeni, että kokonaistarjonta suojeluun on hieman hiipunut aiempiin vuosiin verrattuna.

”Jo viime vuosi ja tämäkin vuosi on hiljaisempaa ollut.”

Esille tuli myös METSON toiminnan jatkuvuuden kyseenalaistaminen tulevaisuudessa.

”Jos määrärahat ovat vähissä joka tapauksessa, saattaa olla se tilanne edessä, että jatkuuko METSON toiminta sitten enää tulevaisuudessa tämän toimintakauden jälkeen.”

6 Yhteenveto ja pohdinta

Opinnäytetyön tekeminen oli hyvin haastavaa, mutta antoisaa. Ensimmäisen kvalitatiivisen tutkimukseni tekemiseen jouduin opiskelemaan asiaa useista lähteistä. Tämän lisäksi tiedon hankinta useilta henkilöiltä, jotka edustavat erilaisia metsäalaan liittyviä organisaatioita, oli haastavaa. Vaikeaksi asian teki itselle uuden asian selvittäminen ja

ymmärretyksi tuleminen toiselle osapuolelle sekä päinvastoin. Toisaalta positiivisena eteen tuli ihmisten auttamishalu, kontaktien löytyminen ja oma kehittyminen työn edetessä.

Pohtiessani tutkimusmenetelmää päädyin kvalitatiiviseen tutkimukseen saadakseni enemmän tietoa yksilötasolla, jota kvantitatiivinen kyselytutkimus ei olisi mahdollistanut. Kvantitatiivisella tutkimuksella olisi ollut mahdollisuus suurempaan otantaan ja tällöin myös tulokset olisivat olleet yleistettävissä. Tarkentavien kysymysten esittäminen haastattelutilanteessa mahdollisti nyt syvällisemmän tiedonsaannin tutkimuskysymysten osalta.

Haastattelujen perusteella saamani tulokset tukevat jo aiempien tutkimustuloksia, joihin perehdyin opinnäytetyötä tehdessäni. Metsäasiantuntijoiden mahdollisuudesta vaikuttaa metsänomistajan suojelupäätökseen on näistä ehkä vaikuttavin. Tämän lisäksi organisaatioiden tulostavoitteiden jatkuva tiukentuminen ja valmistelukorvauksen pienuus vaikuttavat heikentävästi METSO:n markkinointia. Aiempien tutkimuksien sekä saamieni tulosten perusteella on havaittu jatkuva tarve koulutuksen ja tiedotuksen osalta. Tällöin voidaan ajatella näiden olevan ensisijainen keino edistää METSO-ohjelman toteutusta.

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset tulivat mielestäni haastatteluissa esille. Kokemattomuuteni haastattelijana sekä aiheen laajuus vaikuttivat luultavasti hieman heikentävästi tiedon saantiin haastatteluissa. Myös otanta jäi hieman suppeaksi. Alun alkaen työssä oli tarkoitus haastatella myös metsänomistajia ja huomioida heidän näkökantojansa sopimuksen toimivuudesta. Haastattelujen edetessä tuli kuitenkin selville, että metsänomistajat eivät ole tietoisia yhteydenpidon yksityiskohdista organisaatioiden välillä. Metsänomistajien mielipidettä eri organisaatioiden luotettavuudesta sekä sen vaikutuksesta suojelupäätökseen olisi ollut mielenkiintoista tiedustella. Asian voisi sisällyttää metsänomistajille suunnattuun laajempaan tutkimukseen METSO-ohjelman puitteissa. Tällöin haastattelussa tai kyselyssä olisi paljon muutakin sisältöä, eikä toteutus jäisi niin suppeaksi heidän osaltaan kuin tässä tutkimuksessa olisi käynyt.

Tutkimukseen olisi voinut ottaa mukaan myös metsäasiantuntijoita, jotka ovat tehneet useampia kyseisiä välityssopimuksia. Heiltä olisi varmasti saanut selkeää tietoa välitysprosessin toimivuudesta ja esille olisi luultavasti tullut enemmän kehitysehdotuksia. Tällöin olisi ollut ehkä tarpeen haastatella vähintään kahta metsäasiantuntijaa jokaisesta eri organisaatiosta. Aihetta voisi tarkastella tulevaisuudessa ihan omana tutkimuksenaan. Tässä tutkimuksessa voisi myös tiedustella asenteesta luonnonsuojelua ja sen eri toteutuskeinoja kohtaan. Lisäksi olisi oleellista tutkia mahdollisia keinoja asenteiden muuttamiseksi positiivisempaan suuntaan. Tutkimuksen voisi toteuttaa joko kvalitatiivisena tai kvantitatiivisena tutkimuksena. Kvalitatiivinen tutkimus mahdollistaisi tarkentavien kysymysten esittämisen ja luottamuksen syntyminen keskustelutilanteessa avaisi asioita syvällisemmin. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa otanta olisi toisaalta huomattavasti suurempi, joka mahdollistaisi tulosten yleistettävyyden.

Lähteet

- Aaltola, J. & Valli, R. 2015. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Juva: PS-kustannus.
- Ahtiainen, S. 2012. Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSO) tarjousten välittäminen Kaakkois-Suomen ELY-keskukselle –yhteistyötahojen kokemuksia menettelyn toimivuudesta.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/49469/Sanna_Ahtiainen_mt06.pdf?sequence=1. 12.9.2016.
- Anttila, S., Koskela, T., Kuusela, S., & Syrjänen, K.. 2016. METSO-tilannekatsaus 2015. Luonnonvarakeskus.
https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/534118/luke-luobio_20_2016.pdf?sequence=1. 23.9.2016.
- Anttila, S., Koskela, T., Kuusela, S., & Syrjänen, K.. 2015. METSO:n tilannekatsaus 2014. Luonnonvarakeskus.
https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/485986/luke-luobio_28_2015.pdf?sequence=4. 12.9.2016.
- ELY-keskus. 2016. Uusia METSO-kohteita Pohjois-Karjalaan noin 450 hehtaaria. Tiedote. https://www.ely-keskus.fi/web/ely/tiedotteet-2016/-/asset_publisher/gcihgimBubZ0/content/uusia-metso-kohteita-pohjois-karjalaan-noin-450-hehtaaria-pohjois-karjalan-ely-keskus-?redirect=https%3A%2F%2Fwww.ely-keskus.fi%2Fweb%2Fely%2Ftiedotteet-2016%3Fp_id%3D101_INSTANCE_gcihgimBubZ0%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26p_p_col_id%3Dcolumn-8%26p_p_col_pos%3D1%26p_p_col_count%3D2#.VuawYpyLTIU. 14.3.2016.
- Hakalisto, S. 2016. Opinnäytetyöni METSO-ohjelman välityssopimuksen toimivuudesta. jasminiitta.hirvonen@edu.karelia.fi. 2.6.2016.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino Oy.
- Hujala, T., Kurttila, M., Leskinen, L. & Rantala, M. 2011. Metlan työraportteja 202. Arvio METSO-ohjelman yhteistoimintaverkostohankkeiden vaikuttavuudesta

ja kehittämistarpeista. Metla.

<http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2011/mwp202.pdf>. 14.3.2016.

Hänninen, R., Koskela, T., & Ovaskainen, V. 2010. Metlan työraportteja 158. Metsien monimuotoisuuden turvaamisen keinot ja yhteiskunnalliset vaikutukset (TUK) – tutkimusohjelman loppuraportti. Metla.

<http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2010/mwp158.pdf>. 21.2.2016.

Jokinen, M., Palomäki, R., Pihlajamäki, M., & Ratamäki, O. 2015. Metsätieteen aikakusikirja 3/2015: 165–180. Metsänhoitoyhdistykset METSO-ohjelman toimeenpanossa. Metla. <http://www.metla.fi/aikakauskirja/full/ff15/ff153165.pdf>. 24.2.2016.

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Suomen yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Maa- ja metsätalousministeriö & ympäristöministeriö. 2008 (päivitetty 2016).

<http://www.metsopolku.fi/fi/index.php>. 25.2.2016.

Valtioneuvosto. 2014. Valtioneuvoston periaatepäätös Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman jatkamisesta 2014 - 2025.

<http://www.ym.fi/download/noname/%7BE4BA4C28-3815-4E62-87B5-AF9226CF749C%7D/100323>. 24.2.2016.

Valtioneuvosto. 2015. Periaatepäätökset.

<http://valtioneuvosto.fi/paatokset/periaatepaatokset>. 25.2.2016.

Ympäristöministeriö. 2002. Etelä-Suomen, Oulun läänin länsiosan ja Lapin läänin lounaisosan metsien monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelma.

https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/40596/SY_583.pdf?sequence=1. 22.2.2016.

Ympäristöministeriö. 2015. Monimuotoisuudelle arvokkaiden metsäympäristöjen tunnistaminen METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet 2016 – 2025.

http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74890/YMra_17_2016.pdf?sequence=1. 27.9.2016.

Haastattelun teemat aihepiireittäin sekä esille tuotavat asiat

METSO-ohjelma,

- toteutus
- tavoitteet
- koulutustarve

Välityssopimuksen käytännön toteutus

- yhteistyö kumppanit
- motivaatio
- yhteistyö/tiedonkulku
- prosessi
- haasteet ja onnistumiset

METSO-kohteet

- millaiset kohteet
- sijainti/päästävyys
- vaikutus metsän- ja/tai maan käyttöön

Taloudellisuus/tulevaisuus

- välityssopimuksen korvaus
- mo:n tyytyväisyys korvauksiin
- kulut/tappiot

Kehitettävää & ajatuksia